

Inspraaknotitie Stichting Vesting Bourtange op cultuurnota 2025-2029

Wij zijn blij dat er een cultuurnota aan de gemeenteraad wordt gepresenteerd en dat het belang van de Vesting Bourtange in deze nota ook meerdere keren wordt benoemd en erkend.

Dat is fijn om te horen.

Dat we hier nu staan zou eigenlijk niet nodig moeten zijn. Maar helaas zijn wij niet betrokken bij de totstandkoming van deze cultuurnota. Dat vinden wij jammer, vooral omdat wij regelmatig en constructief contact hebben over de Vesting Bourtange, op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau op basis van het met de gemeente overeengekomen convenant. Daarnaast is in onze statuten opgenomen dat wij tot doel hebben het behoud en beschermen van de cultuurhistorische waarden binnen de Vesting Bourtange. Statuten die in het verleden samen met de gemeente zijn opgesteld.

Spijtig om te horen dat u vindt dat u zich onvoldoende betrokken voelt bij de totstandkoming van de cultuurnota. Anderzijds: het is al lang bekend dat de cultuurnota in de planning stond en het is u ook bekend dat de gemeente graag ontwikkeling en professionalisering wenst m.b.t. het museaal beleid. Daarbij is onze gebiedsregisseur in principe bij elke bestuursvergadering van de SVB aanwezig en kan er over alle onderwerpen worden gesproken. Ook bestaat de mogelijkheid om de adviseur cultuurhistorie & landschap uit te nodigen voor een gesprek met het bestuur.

Al in een vroegtijdig stadium is er met de manager gesproken over de cultuurnota en de ideeën van de gemeente. Met name waarin het ging om input t.b.v. het museaal beleid bleek al snel dat de SVB weinig beschikbaar heeft op grond waarvan de gemeente het gesprek over toekomstig beleid kan aangaan. Ik noem een paar voorbeelden:

1. er is in de afgelopen jaren geen museaal beleidsplan ontwikkeld;
2. het is niet duidelijk welke stappen er zijn gezet om in het Museumregister Nederland opgenomen te worden (het heeft althans niet tot resultaten geleid);
3. er zijn geen voorstellen gedaan om de technische staat van De Baracquen op te waarderen naar de huidige museumstandaarden;
4. er is bij de gemeente geen programmering bekend m.b.t. (wissel)exposities en daarbij behorende publieksactiviteiten (het jubileumjaar '350 jaar Rampjaar 1672-2022' heeft de SVB voorbij laten gaan, behoudens een klein element in de jaarlijkse "Slag om Bourtange");
5. De SVB heeft geen subsidieaanvraag (met projectplan) ingediend bij de provincie Groningen om in de nieuwe cultuurnota opgenomen te worden (de gemeente is hierover niet geïnformeerd).

Bij de totstandkoming van een cultuurnota moet er wel professioneel kunnen worden gesproken over beleid en als dat door de SVB niet is ontwikkeld maakt de gemeente eigen afwegingen. Uiteraard wordt de SVB meegenomen in het uitvoeringsplan, maar in dit geval neemt de gemeente het voortouw.

Gelet op de beperkte tijd tot de beoogde vaststelling van de cultuurnota in december hebben wij besloten u middels de inspraakmogelijkheid te wijzen op een aantal zaken in de cultuurnota die bij ons vragen oproepen.

Wij zijn blij met de aandacht voor de landschappelijke waarden. Ook de vesting Bourtange heeft binnen dit landschap immers zijn functie gehad. Wij hechten er veel waarde aan dat ook de omgeving van de Vesting in de cultuurnota wordt betrokken en beschermd, zoals daar zijn de soldatendijk en de linie.

Fijn dat u deze intentie met ons deelt. De Stichting Het Groninger Landschap is de terreinbeheerder van het Bourtangerveld, de Soldatendijk (met de redoute Bakoven), de Linie Abeltjeshuis en het

Zwarteveen met de aangrenzende terreinen. In de nota wordt genoemd dat de gemeente samen met de terreinbeheerders – waaronder dus het GL – wil werken aan het beheer van onze belangrijke cultuurhistorische landschappen, in dit geval dus bij Bourtange (p. 18). De tekst hoeft niet te worden aangepast.

Inhoudelijk willen wij u wijzen op een aantal onvolkomenheden binnen de cultuurnota.

Op pagina 1e3 wordt gesteld dat de Vesting Bourtange een Rijksmonument is. Dit geldt echter slecht voor delen van de Vesting, zoals bijvoorbeeld het historische Marktplein en de oorspronkelijke buitengracht, maar niet voor de gehele Vesting. Wel is dit een rijksbeschermd dorpsgezicht met tevens een aantal karakteristieke panden.

Dat is correct. De zin kan inderdaad leiden tot onduidelijkheid, maar er wordt bedoeld dat de vesting Bourtange, samen met het klooster en de burcht tot de drie monumentale 'iconen' van Westervolde wordt gerekend. 'Monumentaal' in de zin van historisch en indrukwekkend. We kijken of we deze zin iets kunnen aanpassen.

Ook staat op pagina 13 dat de gemeente eigenaar is van het grootste gedeelte van de Vesting, dit is onjuist. Het grootste deel van de panden binnen de Vesting is particulier eigendom. Wij hechten er veel waarde aan dat ook de belangen van deze eigenaren worden betrokken bij het behoud van de cultuurhistorische waarde van hun Vesting Bourtange. Wij zien dit graag aangepast in de cultuurnota.

Dat is onjuist. U spreekt alleen over de panden binnen de vesting. De gemeente is daarentegen al sinds 1859 eigenaar van verreweg het grootste deel van alle vestingwerken (hoofdwal, kroonwerk, de bedekte weg met de buitengracht, de Natte Horizon etc.). Daarnaast bezit de gemeente een aantal panden in de vesting. De tekst in de nota is correct en hoeft niet te worden aangepast.

Veel aandacht in de cultuurnota voor het Rijksbeschermd dorpsgezicht en dat hier op zorgzame wijze mee omgegaan moet worden. Naast Provincie, Rijksdienst voor cultureel erfgoed en welstandsorganisatie Libau. Missen wij hierbij de adviserende rol van de Stichting Vesting Bourtange, vanuit onze jarenlange expertise denken wij graag mee, ook om handhavingstrajecten te voorkomen, zoals die recentelijk zijn opgestart en gelukkig succesvol zijn afgerond, waarbij ook gesteld moet worden dat we hier goed zijn aangehaakt door de ambtelijke organisatie. Echter voorkomen is beter dan genezen.

De zin waar u op doelt heeft niet specifiek betrekking op de vesting Bourtange, maar gaat over het algemene monumentenbeleid voor de gehele gemeente. De adviserende rol van de SVB voor Bourtange is een specifiek geval en de stichting heeft geen officiële bevoegdheden m.b.t. monumentenbeleid in het algemeen (vergunningen, subsidies, vakinhoudelijke expertise e.d.). Uiteraard wordt de adviserende rol van de SVB voor Bourtange serieus genomen. In dit verband hoeft de zin niet te worden aangepast.

Volgens de cultuurnota is de collectie bodemvondsten vanuit Vesting Bourtange overgebracht naar het provinciaal archeologisch depot te Nuis. Wat hier echter ontbreekt is de formele overdracht. Wij vragen hier aandacht voor om te voorkomen dat de formele overdracht nu naar de achtergrond verdwijnt. Wij zien dit traject wat al bijna 10 jaar loopt graag op korte termijn afgerond, zodat de bodemvondsten voor een breed publiek digitaal beschikbaar komen. Wij zien dit graag terug in de cultuurnota.

We kunnen u geruststellen: de formele overdracht zal binnen afzienbare tijd worden bekrachtigd. Helaas heeft het langer geduurd dan gehoopt; de redenen zijn u bekend (1. De SVB heeft nooit de afrondende inventarisatie in de vesting afgerond en schriftelijk aan de gemeente gerapporteerd (dit voorjaar is dat gebeurd); 2. het advies van de provincie laat op zich wachten en 3. recent heeft het

NAD een verzoek bij ons neergelegd om een (eenmalige) bijdrage aan de conservering (we zijn nog daarover in gesprek). Overigens doet het aan de feitelijke situatie niets af: de collectie ligt al jaren veilig in Nuis (Noordelijk Archeologisch Depot), is geïnventariseerd, toegankelijk en beschikbaar voor bruiklenen. Het is het college niet duidelijk waarom dit punt voor u zo belangrijk is. Dit gaat om een (juridische) zaak tussen de gemeente en de provincie, waarbij de SVB strikt genomen geen rol heeft. Uiteraard zullen wij u informeren over de stand van zaken.

Met betrekking tot de Vesting Musea in Bourtange, omarmen wij het aanbod tot ondersteuning bij verdere professionalisering, zoals genoemd in de cultuurnota. Wij zijn hierover ook in gesprek met de coöperatie Sterke Musea in de provincie Groningen.

Feitelijk onjuist met betrekking tot de musea in de vesting is de opmerking in de cultuurnota dat de musea in de Vesting in eigendom zijn van de gemeente. Dit klopt niet. De gemeente is eigenaar van enkele van de gebouwen die in gebruik zijn als museum. De Stichting Vesting Bourtange is in deze geheel zelfstandig bij het inrichten en beheer van exposities en collecties. Wij vragen u de cultuurnota op dit punt aan te passen.

Dat is fijn om te horen. M.b.t. de eigendomssituatie: de gemeente is eigenaar van de museale gebouwen en de collectie bodemvondsten. De SVB heeft daarbij (statutair) de taak toebedeeld gekregen om de musea te exploiteren. Het college is over het door u uitgevoerde museumbeleid niet tevreden en dat is de reden waarom wij nu in de komende beleidsperiode stappen willen zetten in de professionalisering daarvan. Bourtange is een toeristenmagneet en verdient het om een volwaardige museale organisatie te hebben. Deze cultuurnota is een kaderstuk voor beleid en het is precies het punt dat u noemt – de inrichting van exposities en het beheer van collecties – dat u niet of slechts ten dele hebt uitgevoerd in de afgelopen jaren. Als vervolg op deze nota zal een uitvoeringsplan worden samengesteld voor de verschillende onderdelen. Uiteraard zal de gemeente daarbij met de SVB samen optrekken. We passen de tekst op dit punt niet aan.

Terug naar het behoud van beschermd dorpsgezicht, rijksmonumenten en karakteristieke panden, We missen hierbij aandacht voor verduurzaming en de gevolgen hiervan, hoe behouden we ons erfgoed terwijl we dit wel moeten verduurzamen. De wens tot verduurzamen is meer dan gemiddeld aanwezig bij eigenaren van erfgoed. Wij willen voorkomen dat verduurzamingprojecten afbreuk gaat doen aan het historische karakter van de vesting, wij zien dit als een belangrijk aandachtspunt voor het al het gebouwd erfgoed binnen de cultuurnota en missen hiervoor aandacht.

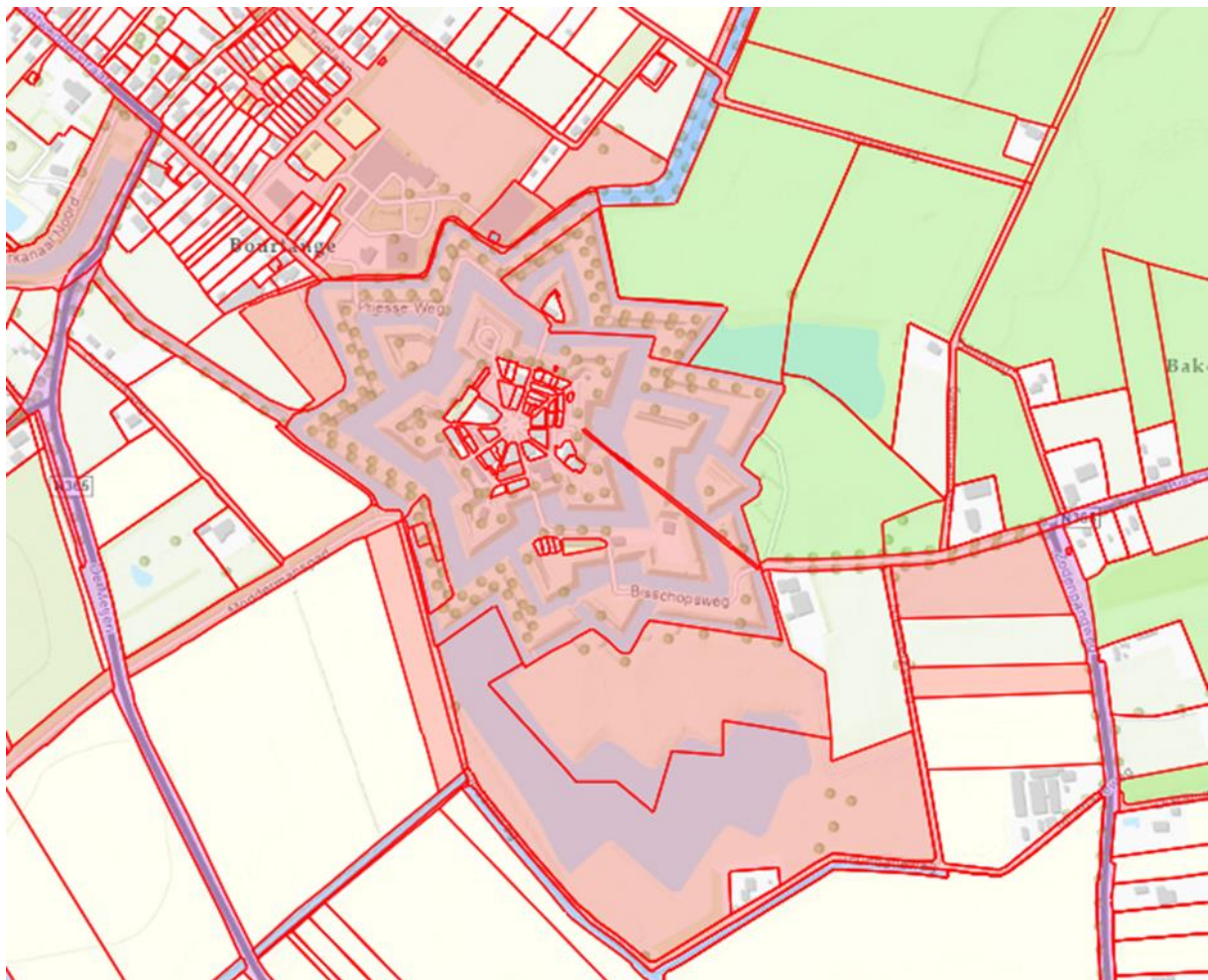
Het college is het met betrekking tot dit punt geheel met u eens. Verduurzaming dient in Bourtange in harmonie met het beschermd dorpsgezicht plaats te vinden. Deze nota is echter bedoeld als kader voor het cultuurbeleid en is geen welstandsnota. Het onderwerp heeft de volle aandacht van onze medewerker duurzaamheid (5.1.2e), de adviseurs RO en de vergunningverleners. We hebben de indruk dat de samenwerking steeds beter gaat.

Met betrekking tot de in de cultuurnota genoemde financiële gevolgen willen wij opmerken dat we slechts een beperkte financiële onderbouwing zien om de ambities gestalte te geven. Als voorbeeld noemen wij de professionalisering van de musea, wij vragen ons af of er voldoende middelen worden gereserveerd om hier de ambities waar te kunnen maken.

Deze vraag kunnen wij ons voorstellen. Het college heeft de raad gevraagd om een MIP van € 5.1.2f voor de uitvoering van het cultuurbeleid beschikbaar te stellen (dit zijn extra gelden naast de reguliere budgetten). In de komende beleidsperiode willen wij werken op basis van een uitvoeringsplan (of van deelplannen) en dan zal ook moeten blijken of wij onze beleidsvoornemens met de nu beschikbare financiële middelen kunnen realiseren. Mocht dat niet zo zijn, en er toch meer middelen nodig zijn om bepaalde ambities te halen, dan zal het college daarvoor met aparte voorstellen komen. Vooralsnog gaan wij met deze bedragen van start.

Afsluitend, onze grootse zorg is en was de betrokkenheid van ons als stakeholder bij de totstandkoming van deze cultuurnota. Naar de toekomst willen wij graag met bestuurders en de ambtelijke organisatie in gesprek blijven bij de uitvoeringsprogramma's die naar aanleiding van deze cultuurnota worden opgesteld. Wij zijn immers net als u verantwoordelijk voor onze prachtige Vesting gelegen in het unieke Westerwoldse Landschap.

In goede harmonie komen de mooiste dingen tot stand. Laat dat het uitgangspunt zijn om aan de toekomst te bouwen. Ik ga ervan uit dat hiermee uw vragen m.b.t. de cultuurnota zijn beantwoord. Ik hoop – en verwacht – dat we in de komende beleidsperiode “meters zullen maken” m.b.t. de verdere ontwikkeling van de vesting Bourtange.

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	3
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub f	De bescherming van andere dan in het eerste lid, onderdeel c, genoemde concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens	3